

Tien tips voor gemeenten om fietsen te stimuleren

Beweegalliantie

Handreiking

1. Zet in op veilige en toegankelijke fietsinfrastructuur.

Een veilige infrastructuur vergroot de aantrekkingskracht van de fiets als vervoermiddel. Investeer daarom in brede, goed onderhouden fietspaden en maak fietsroutes waar mogelijk vrij van obstakels en gevaarlijke kruisingen. Verlaag de rijsnelheid van autoverkeer (bijvoorbeeld 30 km/u-zones in woongebieden) en creëer meer autoluwe of autovrije zones, zodat fietsers – jong en oud – zich veilig voelen. Zorg voor regelmatig onderhoud van de fietswegen (gleuven en kuilen dichtten, gladheidsbestrijding in de winter) om valpartijen te voorkomen en ouderen langer te laten doorfietsen.

2. Creëer kindvriendelijke fietsgebieden en schoolroutes.

Richt de leefomgeving zo in dat kinderen veilig zelfstandig kunnen fietsen, bijvoorbeeld door schoolzones autovrij of autoluw te maken. Enkele Nederlandse gemeenten (zoals Amersfoort) hebben als ambitie om de stad zó in te richten dat kinderen vanaf 8 jaar zonder begeleiding naar school kunnen lopen of fietsen. Dit kan bijvoorbeeld door autoverkeer rond school tijdelijk te weren. Zulke maatregelen bevorderen dat de fiets van jongs af aan de vanzelfsprekende keuze wordt.

3. Voorzie in voldoende fietsparkeren en aanpak van diefstal.

Plaats ruime, veilige fietsenstallingen op strategische plekken: bij openbaarvervoerknooppunten, winkelcentra en in woonwijken, zodat mensen hun fiets gemakkelijk en zonder zorgen kunnen stallen. Bewaakte stallingen of afsluitbare 'fietstrommels' in woonbuurten helpen diefstal te voorkomen. Het gebrek aan veilige stallingsmogelijkheden is vaak een drempel om de fiets te pakken. Onderzoek toont aan dat combinaties van fiets en OV pas aantrekkelijk zijn mits de fiets veilig gestald kan worden. Gemeenten kunnen ook actief 'weesfietsen' verwijderen en samenwerken met de politie om fietsdiefstal terug te dringen, zodat inwoners het vertrouwen hebben dat hun fiets niet verdwijnt.

4. Introduceer beloningssystemen voor fietsgebruik.

Financiële prikkels en waardering kunnen net dat duwtje geven om de auto te laten staan. Beloon daarom inwoners die regelmatig de fiets nemen. Enkele gemeenten hebben hier al successen mee behaald: zo geeft Enschede frequente fietsers een OV-chipkaart met reistegoed voor regenachtige dagen en konden inwoners in Arnhem sparen voor een cadeaubon door naar het centrum te fietsen en hun fiets in een bewaakte

stalling te parkeren. Dergelijke beloningsacties – eventueel via een app die fietskilometers bijhoudt – prikkelen mensen op een leuke manier om vaker de tweewieler te pakken. Belangrijk is wel dat fietsen volwaardig meetelt in zulke systemen. In een gezondheidsapps worden fietstochten nog niet altijd goed geregistreerd en dat zorgt voor frustratie bij gebruikers.

5. Stimuleer het gebruik van e-bikes en deelvoorzieningen.

Elektrische fietsen verlagen de drempel om langere afstanden te fietsen en maken fietsen voor meer mensen haalbaar, bijvoorbeeld voor ouderen of forenzen die anders de auto nemen. Overweeg subsidieregelingen of probeeracties: verschillende gemeenten (zoals Den Haag) verstrekken subsidie bij de aanschaf van een e-bike. Probeeracties, waarbij mensen een of twee weken gratis een e-bike kunnen uitproberen, zijn effectief om automobilisten over te halen vaker en langer te gaan fietsen. Een e-bike vergroot de actieradius van fietsers aanzienlijk, waardoor meer bestemmingen binnen fietsafstand komen te liggen. Ook de inzet van deel(bak)fietsen kan bewoners verleiden de fiets te pakken zonder zelf een dure (bak)fiets te hoeven aanschaffen. Deze maatregelen verlagen financiële en fysieke drempels voor (beginnende) fietsers.

6. Integreer fietsen in ruimtelijke ordening en mobiliteitsplanning.

Benader de fiets als volwaardig onderdeel van alle plannen. In nieuwbouwprojecten kan de gemeente eisen stellen voor fietsvriendelijke ontwerpen: denk aan voldoende fietspaden, stallingen en koppeling met deelmobiliteit (deelauto's, deelfietsen). Neem de fiets mee in de omgevingsvisie en andere beleidsplannen, zodat bij elke beslissing – van infrastructuur tot locatie van voorzieningen – de fietser wordt meegenomen. Nationaal is al afgesproken dat gemeenten op meer rotondes voorrang aan fietsers moeten geven en zones moeten inrichten waar de auto "te gast" is. Zo'n integrale aanpak zorgt voor een leefomgeving waar fietsen de makkelijke en prettige keuze wordt.

7. Investeer in snelfietsroutes en regionale verbindingen.

Werk samen met provincies en buurgemeenten aan fietssnelwegen: hoogwaardige fietsroutes tussen woonkernen en steden, met zo min mogelijk stops. In Nederland is al bijna 500 km aan snelle fietsroutes aangelegd en er ligt een ambitie voor honderden kilometers extra. Deze routes zijn breed, goed verlicht en hebben weinig kruisingen met autoverkeer, waardoor fietsers vlot kunnen doorrijden. Door zulke 'fietssnelwegen' wordt de fiets ook voor middelange afstanden (10-20 km of meer) aantrekkelijk als alternatief voor de auto. Dat vergroot het totaal aantal fietskilometers en ontlast tegelijk het wegennet en OV.

8. Voer gerichte campagnes en nudging-initiatieven.

Bewustwordingscampagnes kunnen inwoners inspireren om vaker te fietsen, zeker als ze inspelen op emotie en beleving. Onderzoek in Brabant toonde bijvoorbeeld aan dat een campagne gericht op het mentale welzijn ("Fris in je hoofd") leidde tot bijna 7% meer fietsgebruik bij forenzen. Mensen stapten eerder op de fiets vanwege het directe gevoel van ontspanning. Campagnes die positieve associaties oproepen (vrijheid, plezier van fietsen) en laten zien dat "iedereen" fietst, spreken aan. Gebruik ook subtiele nudges: plaats duidelijke fietsroutenetwerk-bordjes, geef realtime informatie over reistijdvergelijkingen (fiets vs. auto), of markeer fiets-opstelstroken bij verkeerslichten. Kleine interventies kunnen het gedrag beïnvloeden zonder dwang, door de fiets net iets aantrekkelijker of zichtbaarder te maken in het dagelijks leven.

9. Ondersteun kwetsbare en nieuwe fietsers met speciale programma's.

Niet iedereen stapt even gemakkelijk op de fiets. Richt daarom projecten op voor groepen die extra steun kunnen gebruiken. Voor senioren bestaat bijvoorbeeld het landelijke programma Doortrappen, dat via buurt-sportcoaches en lokale activiteiten ouderen helpt om zo lang mogelijk veilig te blijven fietsen. Zulke initiatieven verlagen de drempel voor ouderen – een groep die vaker betrokken is bij fietsongevallen – en houden hen mobiel en zelfstandig. Ook voor andere doelgroepen zijn er goede voorbeelden: in Amsterdam zijn in het kader van 'Ik Fiets' fietslessen gegeven aan migrantenvrouwen, om hun zelfredzaamheid en participatie te vergroten. Gemeenten kunnen dit soort best practices overnemen of samenwerken met vrijwilligersorganisaties (fietsmaatjes, fietsleraren) om inwoners die (weer) willen leren fietsen te bereiken. Zo wordt fietsen inclusief en bereikbaar voor alle lagen van de bevolking.

10. Geef het goede voorbeeld en werk samen met werkgevers en organisaties.

Wanneer de gemeente zelf het voortouw neemt, stimuleert dat anderen. Faciliteer dat gemeentepersoneel en raadsleden op de fiets komen (bijvoorbeeld door een goede fietsregeling of dienstfietsen). Werk samen met lokale werkgevers om fietsen te promoten, bijvoorbeeld via fietsbeloningssystemen als Trappers, waarmee werknemers punten sparen per gefietste kilometer. Zorg ook dat fietsen een plaats krijgt in gezondheidsprogramma's en beloningssystemen van zorgverzekeraars, scholen en bedrijven. Bijvoorbeeld door challenges ("Fiets naar je werk Week") of het uitreiken van fietsvouchers. Die samenwerking vergroot het bereik van stimuleringsmaatregelen. Bovendien laat een gemeente die zélf haar ambtenaren op de fiets zet en met partners optrekt zien dat het de fiets serieus neemt, wat een sterk signaal geeft richting inwoners.

Beweegalliantie